

Seznam příloh

Příloha č. 1. Rozhovor s Jiřím Stránským

Příloha č. 2. Obrazová příloha

Přílohy

Příloha č. 1. Rozhovor s Jiřím Stránským

Ve svých dílech čerpáte zejména z vlastních zážitků a prožitků z komunistického vězení. Myslíte, že byste se stal spisovatelem i nebýt této životní zkušenosti?

Byl jsem pevně rozhodnutý, že se stanu spisovatelem, už od svých sedmnácti nebo osmnácti let. Už tehdy jsem napsal asi šestisetstránkový román, ač jsem samozřejmě nevěděl, že mě zavřou. Několika kriminály si ale už tehdy prošla naše rodina a já jsem měl pocit, že bych měl i ty předválečné a válečné osudy zaznamenat.

V několika rozhovorech jste zmínil, že vás ke spisovatelství přiměli další autoři jako Jan Zahradníček, František Křelina nebo Josef Knap, se kterými jste se ve vězení potkal. Byl naopak někdo, kdo vám tento záměr rozmlouval?

Někteří spisovatelé, které jsem ve vězení potkal, mě od toho samozřejmě odrazovali, protože oni za psaní dostali dvacet let. Spíš mě v tom ale ještě utvrdili, a navíc mě do života vybavili tím, co jsem já ještě neměl, tedy základy profesionality.

Jaké máte pocity, když se při psaní knih vracíte k vašim hrůzným zážitkům z vězení?

Vlastně ani žádné pocity nemám. Tím, že jsem o všem od začátku psal, jsem v sobě nemusel nic tutlat jako většina ostatních muklů. Musím se přiznat, že jsem si z nich občas dělal legraci, protože některým spoluvězňům, se kterými jsme po letech sešli, začaly při vzpomínání téct slzy. Z mé strany, protože o tom léta píšu, jde hlavně o to, aby se na tuto dobu nezapomnělo.

Trochu větší problém, kdy jsem byl občas přistižen takzvaně v „nedbalkách“, nastal párkrát při jiných situacích. Například když jsme točili druhou řadu Zdivočelé země, kde jsou vyobrazené násilné výslechy a podobně, se mi najednou zničehonic vrátily ty hrůzné sny,

kteře jsou také v románu popsány přes postavu Antonína Maděry. Pak se mi to ještě několikrát opakovalo, například poté, co v roce 2012 zemřel můj kamarád generál Tomáš Sedláček, a já se díval na dokumentární film, ve kterém jsme si o vězení povídali.

Neuvažoval jste někdy o naprosté změně tématu, který by s vaším vlastním životem či s životy vašich příbuzných neměl nic společného?

Nepotřebuji psát fikci, když mám často naopak problém zredukovat všechnen materiál, který mám k dispozici. Držím se svého upřímného prohlášení inspirovaného Josefem Škvoreckým, že nejsem spisovatel, ale vypravěč.

Vrátil jste se někdy na „místa činu“, kde jste trávil svůj život v letech 1953–1960?

Byl jsem na nich několikrát, hlavně tedy na táboru Vojna u Příbrami, protože ty ostatní už neexistují. Bývalý lágr Bytíz má pro moji rodinu smutný půvab, protože na silnici z Prahy do Strakonice je ta halda, kterou jsem sypal. A pod ní pořád existují zbytky návštěvního baráku, kam za mnou jezdila i moje žena. Z mého hlediska už ale nevnímám ani nostalgii, dovedl jsem se s minulostí vypořádat a už to se mnou nic nedělá.

Zajímá vás, co o vašich dílech píší kritici? Byla pro vás některá recenze zajímavá?

Až na jednoho člověka, který si mě prohlásil za osobního nepřítele, a který po každém vydání nového díla napsal, že nechápe, jak mohou moje knihy nakladatelé vydávat, když neumím psát, kritici moje díla vesměs chválí. Je to asi těmi tématy, o kterých píší, že se mě neodváží příliš kritizovat. Když už se jim něco nelíbí, tak si většinou vůbec nezjistí historická fakta, nepřesvědčí se o jejich správnosti. A občas mi také vytýkají, že v příbězích plýtvám námětý. Například román Oblouk mi recenzenti vesměs pochválili, ale vyčetli mi, že obsahuje odstavce, ze kterých by jiní napsali dramatickou knihu.

Všimla jsem si, že v jinak vesměs pozitivně hodnoceném románu Zdivočelá země několik kritiků negativně hodnotilo vaše vyobrazení poválečného odsunu Němců z pohraničí.

Právě proto, že si podle mě tito autoři vůbec neověřili historická fakta. Všechno to, co ve Zdivočelé zemi o pohraničí píšou, je pravda. Obraz pohraničí, který líčím v knize, po válce doopravdy takhle vypadal. Ti kaubojové tam vážně byli, stříleli kolem sebe samopaly a revolvery, a nikomu se překvapivě nic nestalo. I ti vypuštění koně a krávy, jak jsou ve Zdivočelé zemi popsání, jsem na vlastní oči viděl.

Úspěch u kritiky sklídila také vaše jediná básnická sbírka *Za plotem*. Neuvažujete o napsání ještě nějakých jiných básní?

Možná k tomu ještě někdy dojde, ale zatím není pro jinou práci moc času. Občas mě napadne nějaký verš, ale většinou to bývá třeba v tramvaji, a tak ho za chvíli zase zapomenu. Než bych si v tramvaji vytahoval papírek a verš si zapisoval, nebudu riskovat spadnutí na zem.

Až na román *Zdivočelá země* a její volné pokračování *Aukce* se vaše díla vyznačují menším rozsahem, píšete raději „úsporně“?

Tím, že člověk je stále zkušenější vypravěč a profesionál, a také v životě už mu vadí mnoho slov, jimi prostě šetřím. Teď už píši jenom novely, ačkoli třeba po přečtení *Balady o pilotovi*, která má sto deset stran, mi mnozí řekli, že by mohla mít přes tisíc stran.

Reagují na vaše díla další bývalí komunističtí vězni? Jaké máte ohlasy a připomínky?

Ve většině případů jsou mi vděční, protože jsem skoro jediný, kdo o tomto období napsal. I díky pětáctiřiceti dílům *Zdivočelé země* je to zapsané a nezapomenutelné navždy. Občas se samozřejmě někdo ozval s připomínkami, ale ne kvůli faktučnosti. Měl jsem problém například s vojáky kvůli povídce *Uniforma* z cyklu *Šťěstí*. Chtěli mě postavit před čestný soud za to, že prozrazuji informace, které by lidé neměli vědět. To ale podle mě není férové, protože takhle to doopravdy bylo.

Čtete vy sám jinou vězeňskou literaturu z 50. let?

Ono jí moc není. Byl jsem jedním z prvních, kdo dokázal ty události popsat, a to včetně detailů a podrobností, na které ostatní často zapomínali. Jako například vězení žen v padesátých letech. Neskromně musím říct, že ohromné bojovnice za svobodu jako bývalá převaděčka Julie Hrušková nebo jiná bývalá vězeňkyně Miluška Havlůjová, mě za to dodnes milují. Pět let jsem seděl v kriminále se spisovatelem Karlem Peckou, spolu jsme ale měli menší problém. Už v kriminále, kde Karel napsal svůj román *Horečka*, jsme si svoje díla četli, a potom v šedesátých letech jsme se trochu chytli, protože Karel na požadavek nakladatelství *Mladá fronta* ze svého vyprávění trochu ubral, aby román mohl vyjít. To já odmítl udělat, raději jsem vyčkal do osmašedesátého i s tím, že jsem pak riskoval tu daň opětovného dvacetiletého „zaracha“.

Několik děl jste vydal na základě dopisů z vězení, které jste psal vlastním dětem. Jaké máte ohlasy od dětských čtenářů?

Děti reflektují díla velmi dobře, jak Povídačky, tak Perlorodky, které nedávno vyšly ve druhém vydání, a mají se snad do budoucna také natáčet.

A jak na ně nyní reagují členové vaší rodiny?

Když dopisy vyšly jako knížky, tak už moje děti měly své vlastní děti. I pro moje vnoučata byl ale hned od narození součástí života fakt, že jejich děda byl zavřený. Takže to pro ně nebylo nic zvláštního. Naše děti i vnoučata i za totality věděly, že existují dvě pravdy, jedna ve škole a jedna doma. Když nyní vnoučata čtou Perlorodky, vědí, že jsou tam situace, do kterých patřili i jejich rodiče. Popisují například skautský tábor, kam jejich maminka a tatínek jezdili.

Asi jako jeden z mála spisovatelů se můžete pochlubit tím, že většina vašich děl byla zfilmována podle vašeho scénáře. Čím si to vysvětlujete?

Všichni mi říkají, že jsem jediný autor, který píše způsobem, který chtějí všichni filmaři točit. Tím, že jsem vypravěč a ne spisovatel, mohu vyprávět pouze tím způsobem, abych si přilákal posluchače jenom tím, že dokážu vyprávět plasticky. Ponechávám lidem představivost, která je velmi důležitá.

Na čem pracujete v současnosti?

Pořád přispívám do různých periodik, vesměs musím každý týden napsat jeden fejeton. Píši divadelní hru na novelu Stařec a smrt, a také divadelní inscenaci Dopisy bez hranic pro mě a pro Milana Lasicu. Zároveň připravuji další knižní novelu na příběh, který jsem si také vyslechl v kriminále, a já jsem ho díky nadčasovosti zasadil do současnosti. Jeho pracovní název je Žena a chlapec a pojednává o životě jedné z největších kurtizán, která v určitém okamžiku zjistí, že je všechno na nic, chce se vypravit po svých vlastních stopách a zjistit, kde se stala chyba. Začne si jí všímat jeden dokumentarista, o kterém se říká, že když na někoho upře svoji kameru, tak mu vystaví svůj život. Dále připravuji ke zfilmování poslední novelu Balada o pilotovi a hlavně taky velmi často chodím do škol na besedy se studenty.

Se studenty a žáky základních a středních škol často besedujete v rámci historických a společenských projektů. Znají vaše literární díla, nebo jim jsou bližší televizní zpracování?

Drtivá většina z nich samozřejmě reaguje na to, co se natočilo. Což má svoji logiku, znají seriál Zdivočelá země a ve škole jim pouští Kousek nebe nebo Bumerang.

Jak na vás reagují? Co je nejvíce zajímavá?

Jako otec a dědeček vím, že je nejlepší jednat s dětmi na rovinu. Baví je, když se před nimi člověk zesměšní, takže já vždycky přijdu do třídy a omluvím se, že jsem fosil. Ale že kdybych nebyl fosil, tak jim ty zážitky nemohu vyprávět. Myslím si, že současná generace teenagerů mezi patnácti a dvaceti roky, je vůbec první, která už nemá zájem o konzum a kterou zajímají dějiny našeho národa. Jsem přesvědčený, že teprve tato generace dokáže v našem státě něco změnit. Zajímají se, co se děje, ptají se nejen na historii, ale i na politiku. Já jim podávám takzvaně veselé historicky vězení, oni se zasmějí, ale zároveň jim dojde, co to bylo za neúsměvnou dobu. Dokážou si dát souvislosti dohromady.

Překvapily vás nějaké dotazy z řad studentů?

Občas se mě ptají, proč jsme se tehdy s ostatními vězni nevzbouřili. Nebo se diví, proč jim o tom doma nic neřekli. Potom musím studentům složitě vyprávět, že lidi tehdy museli nějak spolupracovat, aby mohli s režimem vyjít.

Ozývají se vám také jejich rodiče? Jaké jsou reakce?

Většina rodičů mi děkuje a reagují pozitivně. Najdou se ale i tací, se kterými bývá problém. Tím, jak dětem ve škole vyprávím, se potom začnou více zajímat a ptát doma na okolnosti. Jedna oktávánka, jejíž dědeček byl členem ÚV KSČ, přišla po besedě domů a ptala se, jak je možné, že jí nikdo neřekl, co komunisté vyvedli s Miladou Horákovou. Dostala od dědečka pohlavek. Taky jsem dostal pár anonymů, sem-tam jsem se s někým pohádal.

Proč je podle vás důležité upozorňovat mladou generaci na to, co se u nás dělo v 50. letech minulého století a potom dále za totality?

Je nesmírně důležité neustále tuto dobu připomínat, protože jinak by se také mohla znovu opakovat. I když v jiné formě, samozřejmě, ale i to by byla tragédie. Na besedách, kde se se žáky a studenty scházím, mi jde hlavně o to, abych v nich probudil zaujetí, aby byli zvědaví,

aby se zajímali i o podrobnosti a detaily naší historie. Zapomínat na důležité historické události by pro náš národ bylo to nejhorší.

Praha, 13. března 2014

Příloha č. 2

Jiří Stránský

Autor: Dana Mojžíšová

JIRÍ STRÁNSKÝ

PERLORODKY

ILUSTROVAL MATEJ FORMAN

Perlorodky

Meander, 2005

1. vydání

JIŘÍ STRÁNSKÝ

NAKLADATELSTVÍ
HEJKAL

Zeá

ZDIVOČELÁ ZEMĚ

AUKCE

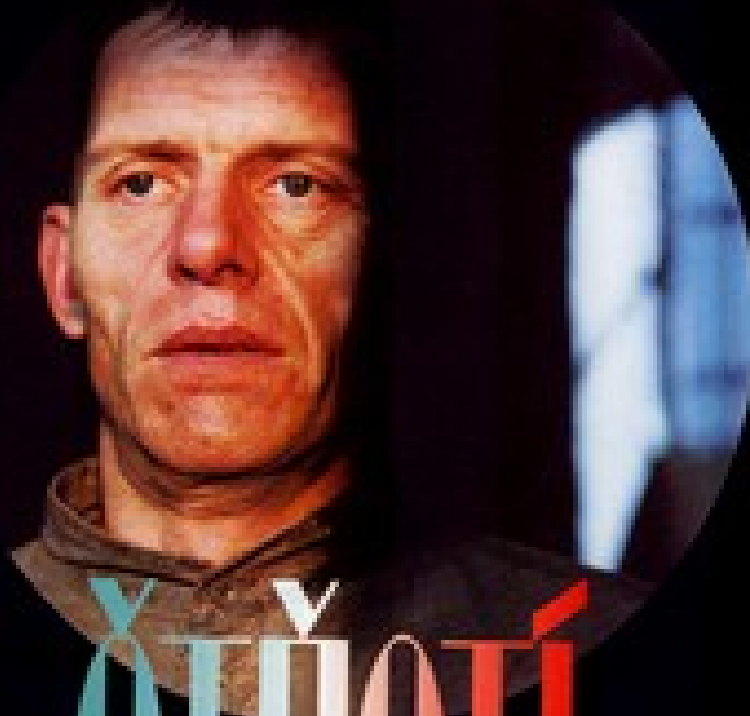
Zdivočelá země, Aukce

Hejkal, 1997

1. vydání

JIŘÍ STRÁNSKÝ

NAKLADATELSTVÍ
HEJKAL

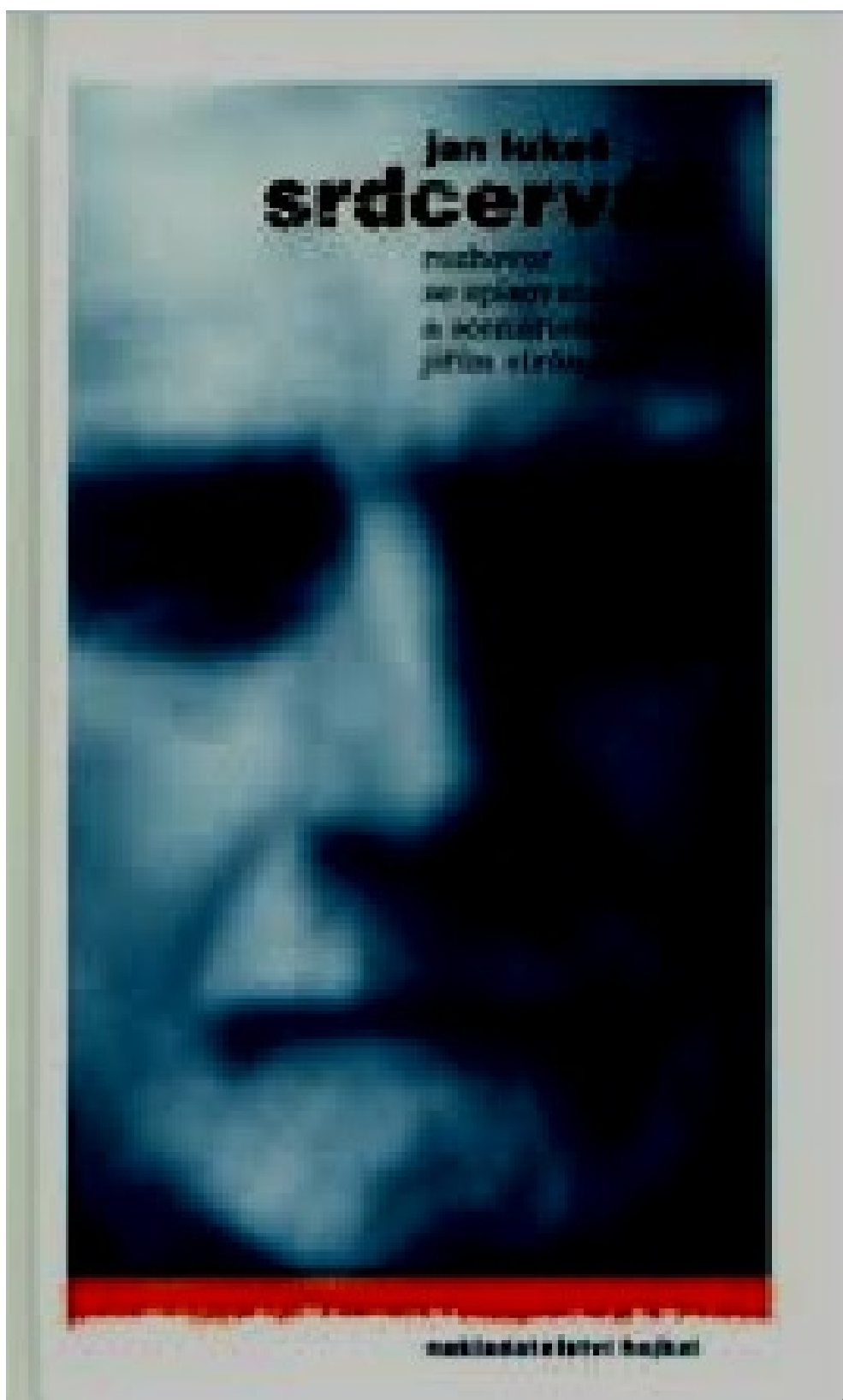
ŠTĚSTÍ

BUMERANG APARTMÁ BALÍK
HRDINOVÉ JÁTRA UNIFORMA
ŽABÁK LEGENDY CITRON

Štěstí

Hejkal, 1998

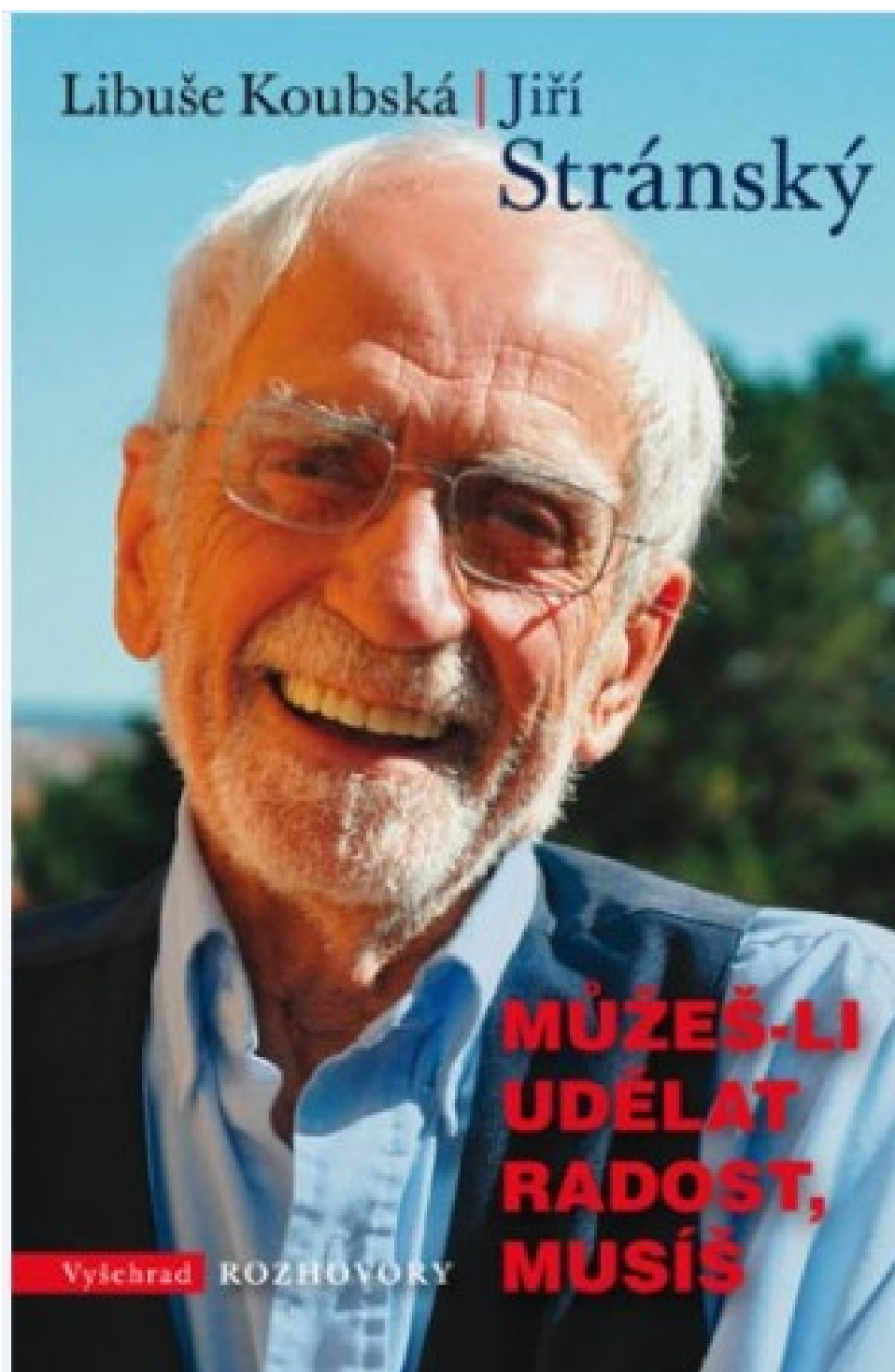
1. vydání

Srdcerváč

Hejkal, 2005

1. vydání

Můžeš-li udělat radost, musíš

Vyšehrad, 2012

1. vydání

OSTROV

Číslo 3407	Obv. IIIa	Společný náč. - osob. Ústřední úřad (ústřední) HB - Ústřední úřad (ústřední) II a b	Na účelu dopadu Příloha (příloha účelu)
---------------	--------------	--	--

Název úřadu (ústřední) 19

Průběh a místo - ústřední úřad 28. 1. 1953 a 30. 1. 1953, 42-511 Praha 1 / A-6

OSOBNÍ SPIS

Úřad 27

Stránský Jiří	Ústřední úřad Ústřední úřad Ústřední úřad Ústřední úřad	Příloha Příloha Příloha Příloha
-------------------------	--	--

Narození: 22. 1. 1901, místo: Praha, úřad: Praha

1. 28. 1. 1953, 2. 30. 1. 1953, 3. 1. 1953, 4. 1. 1953

Práce

1. 28. 1. 1953, 2. 30. 1. 1953, 3. 1. 1953, 4. 1. 1953

Odsouzení a rozhodnutí

1. 28. 1. 1953, 2. 30. 1. 1953, 3. 1. 1953, 4. 1. 1953

K trestu

1. 28. 1. 1953, 2. 30. 1. 1953, 3. 1. 1953, 4. 1. 1953

Pro trestný čin

1. 28. 1. 1953, 2. 30. 1. 1953, 3. 1. 1953, 4. 1. 1953

Nástup trestu 30. 1. 1953

Podání trestu 1. 1. 1953

Přerušení trestu

Konec trestu 16. 1. 1961

Další osud 26. 1. 1961

Průběh na úřadě 9. 5. 1960

Průběh trestu 28. 1. 1953

Trestní právní posouzení 28. 1. 1953

Základní podmínky a míra trestu

3407

Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407

J. NŽ- 474/043.1960.

S T R Á N S K Ý Jiří nar. 12.8.1931.

Dne 9.5.1960 propuštěn v důsledku amnestie presidenta republiky. Odsouzen krajským soudem Praha č.j. 23 T 20/53 pro 78/1 tr.z. k trestu 8 roků o.s. Počátek trestu 16.1.1953 a konec trestu stanoven na 16.1.1961.

Adresa po prop.: Praha I, Hradčanské nám č.14.

9.5.1960

Krajský soud Praha.
K č.j. 23 T 20/53.

HL

Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407, oznámení o propuštění na amnestii, 9. 5. 1960, Krajský soud Praha.

Vězeňský dům Ostrov - Karlových Varů, politovní schůzka č. 100 **9**

HLÁŠENÍ KE KÁZEŇSKÉMU ŘÍZENÍ
č. 3407 Jméno: JIŘÍ STRÁNSKÝ

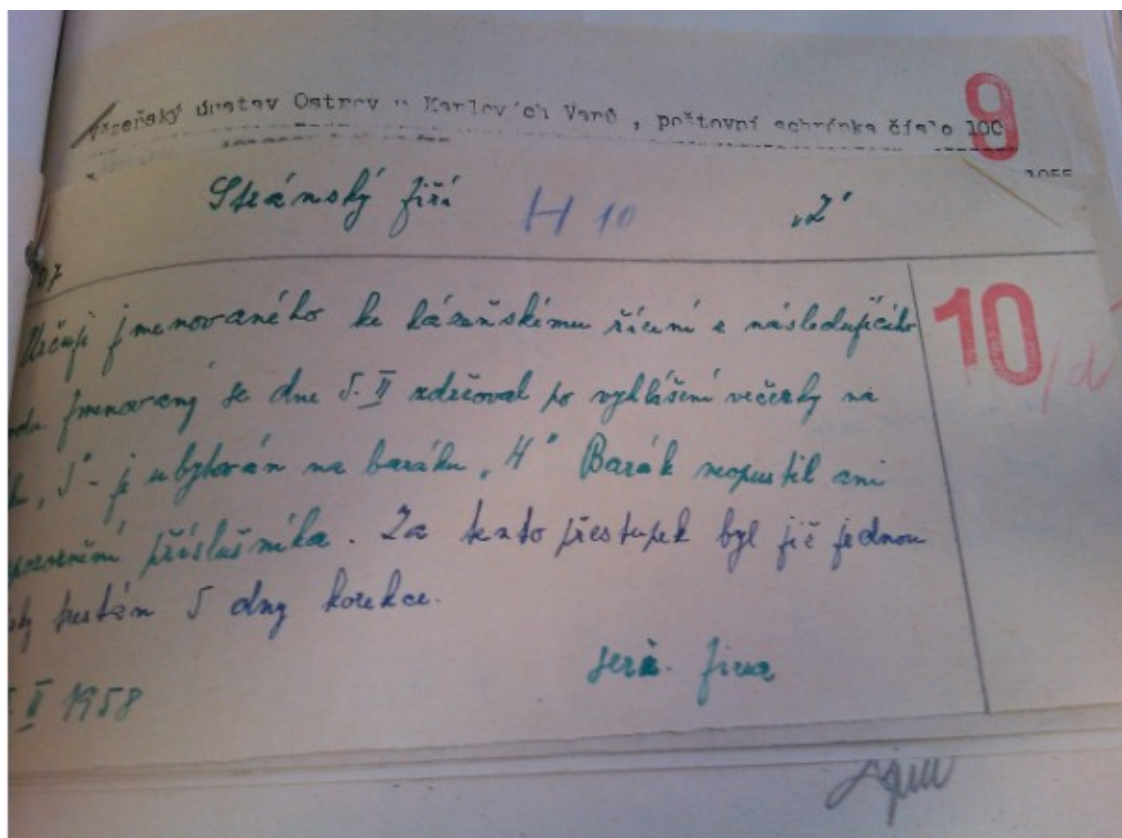
Návrh kázeňského řízení
toho, kdo určuje osobu
kázeňskému řízení: **N/e**

Určuji jmenovaného k potrestání 5 /pět/ dnů
korekce z důvodů, že ze zdejšího NPT Bytíz
udržel nedovolený písemný styk se svými
příbuznými. I přesto, že je ze styku uvědomován
spoluodsovcenými, styk naprosto popírá a k
tomuto se nedožal. Uvedl, že nemá to svědomí,
aby hovořil ke druhým osobám.

4. února 1959
1958. podpis /kdo urč. ke káz. řízení/ podpis

...rozsazenému narušení pořádku
...se dosíd

Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407, Hlášení ke kázeňskému řízení, 4. 2. 1959.

Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407, Hlášení ke kázeňskému řízení, 5. 2. 1958.

Kázeňský ústav Ostrov u Karlových Varů, poštovní schránka číslo 100
 A018007/10-20/55. 9
 V Ostrově dne 10. srpna 1957

Hlášení ke kázeňskému řízení

Číslo: 5407	Jméno: Stránský Jiří	Umístění: Z
<p> Mám ji přimlouvám ke kázeňskému řízení přimlouvám se dne 25. 11. Zdržoval se v celnici do 20. 30 hod. na barečku J. Pij ke hole mi řekl že strážník nemá náhodou jsem u něho osobní prohlídku a uho jsem u něho našel. </p>		
<p> Na každého vězně musí být samostatné hlášení! Členství těchto provinění se uvedou navzájem jmény na jednotlivých hlášeních. </p>		
27. 11. 1957	St. m. j. Bobková podpis toho, kdo určuje vězně ke kár. řízení	Výsledky předběžného zjištění — pracovní výkon — porušení. Návrh kázeňského trestu od toho, kdo určuje odsouzeného ke kázeň. řízení. 10 Zdržoval se na barečku a odmítl vydat strážníkovi, který ho je již měl u sebe.
		podpis toho, kdo určuje ke kár. řízení. JD 114 - 690-14/00 - m-7-57-Ha

Jm

...narušení pořádku
 ...se dosud

Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407, Hlášení ke kázeňskému řízení, 25. 12. 1957.

Kázeňský ústřední úřad Ostrov u Karlových Varů, poštovní schránka číslo 100
 A018007/10-20/55.
 V Ostrově dne 10 čer. 1956

C. č. N. 3407

Hlášení ke kázeňskému řízení

Jméno: *Stránský Jiří* Umístění: *NPT/6*

*zraněný v koridoru při esportě nedo-
 držoval jednotný krok.*

Na každého vězně musí být samostatné hlášení!
 Osobní téhož provinění se uvedou navzájem jmény na jednotlivých hlášeních.

7. 12. 1956.

svě. Lindelaš
 podpis toho, kdo určuje vězně ke káz. řízení

svě. Lindelaš
 podpis toho, kdo určuje ke káz. řízení

Jiří

Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407, Ohlášení úrazu, 7. 12. 1956.

Krajská prokuratura

Vězeňský ústavek Ostrov u Karlových Varů, poštovní schránka číslo 100

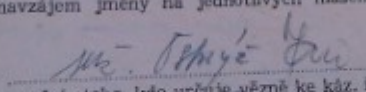
Č. j. NZ- A018007/10-20/55. V Ostrově dne 19. března 1956

Hlášení ke kázeňskému řízení

KAZ. č.: 40 12007	Jméno: Stránský Jiří	Umístění: NDT/U
Vězeňský ústavek ke kázeňskému řízení		
zmenovaný pracovní tiskárnovou kancelář s lincem, až p. pro odsouzení zadržován.		

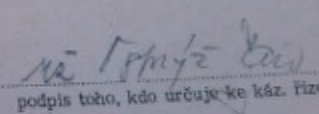
Na každého vězně musí být samostatné hlášení!
Člascníci téhož provinění se uvedou navzájem jmény na jednotlivých hlášeních.

Dne 27. března 1956

 podpis toho, kdo určuje vězně ke káz. řízení

Výsledky předběžného zjišťování -
 pracovní výkon - posudek.
 Návrh kázeňského trestu od toho,
 kdo určuje odsouzeného ke kázeň.
 řízení.

Navrhují odněkdy máhupenky
 na tři dny.

 podpis toho, kdo určuje ke káz. řízení

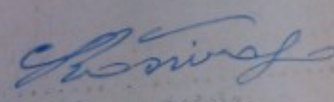
Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407, Hlášení ke kázeňskému řízení, 27. 3. 1956.

KS - MV Praha
 Nápravné pracovní tábor Bytíz
 Příprava, ochr. SO.

3/k

HLÁŠENÍ ÚRAZU

Jméno: Stránský Jiří
 Datum úrazu: 7/11
 Místo úrazu: táborek 11a
 Příčina úrazu (stat. zn.): 856, při nevolnosti upadl na záda uleh
 vzhledem k úrazu
 Místo léčení: 7/11 - 16/11. SP táb. ošetřovna
 Datum a místo poskytnutí první pomoci: -
 Datum: 17. 11. 1959.

 pracovník a lékař.

Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407, Ohlášení úrazu, 7. 12. 1956.

Právní

2. 7. 1953

Obvinění jménem republiky

Krajský soud v Praze rozhodl dne 10. července 1953

o věci:

Obvinění:

I/ František Šilharta,
nar. dne 1. 6. 1902 v Čer. ústřední veselá, úředník, posl. bytem
v Praze II, Pankova ul. 3. 30.

II/ Jiří Stránský,
nar. dne 6. 12. 1929 v Ústřední veselá, úředník, posl.
bytem v Ústřední, Státní ul. 8. 31.

III/ Jiří Stránský,
nar. dne 12. 6. 1934 v Praze, bytem v Štěrňovské 3. 10, okr. Žitná,
váleční veterán.

je souviněn, že:

Obvinění František Šilharta v době od r. 1940 do konce
roku 1952 v Praze, 1953:

I/ vyvíjel s pomocí Frant. Šilharta vlastní špi-
onážní síť "A" spravil osobní špiónážní zprávy a spílel
záležitosti pro obranu republiky, z nichž některé zprávy by-
valy významné, část špiónážních zpráv předal přes Franti-
ška Šilharta nepřátelské spravodajské službě, tedy poskytl vyso-
ce státní tajemství, čímž se stal viněn z trestného
činu tajenství, zejména záležitostí důležitých,

II/ došel Frant. Šilhartovi 3. pojednání špiónáž-
ní obrany s pomocí Šil. spolupráce a tisku pro nepřátelské ve-
kreniční vyřídění a pro tento účel převzal seznam ústá-
ních funkcionářů KS-Č, 43 a, lidosprávy, aby jejich vyřídění
tyto osoby odvrátil od plnění jejich povinností, spílel se
val napůjní novinářské Stránské na Františka Šilharta, aby
tak došel nepřátelské spravodajské službě zprávy pro zálež-
ní k obeluhování vyřídění na území ČSR, tedy spílel se
s Jiřím Stránským a dalšími osobami, aby se pomohl zmístit,

Národní archiv. Osobní spis Jiřího Stránského, 3407, Obvinění jménem republiky, 10. 7. 1953
Krajský soud Praha